

# Immaterieel erfgoed, UNESCO en de Inventaris

## **Wat is immaterieel erfgoed en wat is de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland?**

Immaterieel erfgoed omvat sociale gewoonten, voorstellingen, rituelen, tradities, uitdrukkingen, bijzondere kennis en/of vaardigheden die gemeenschappen en groepen erkennen als een vorm van cultureel erfgoed. Een wezenlijk kenmerk is dat dit erfgoed wordt overgedragen van generatie op generatie en van persoon op persoon. Het behoort tot de basis van een gemeenschap. Immaterieel erfgoed is dynamisch, levend erfgoed.

Het borgen voor de toekomst doen de gemeenschappen en groepen zelf. Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland biedt ze, waar nodig, ondersteuning daarbij. De Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is een middel om die gemeenschappen, groepen of individuen te helpen in de borging (levend houden en doorgeven) van hun immaterieel erfgoed. Hiervoor kunnen zij zich alleen zelf aanmelden.

## **UNESCO verdrag**

In 2012 ondertekende de Nederlandse regering het UNESCO Verdrag ter bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. De immaterieel erfgoedgemeenschappen/dragers/beoefenaars van het immaterieel erfgoed hebben in dit verdrag een centrale rol. Het gaat er niet om wat erfgoedprofessionals belangrijk vinden, of van uitzonderlijke waarde, of typisch Nederlands. Het gaat erom dat er een groep mensen is die zich bewust en actief inzet om hun immaterieel erfgoed levend te houden en toekomst te geven. Zij doen dat zelf.

## **Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland**

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland geeft uitvoering aan dit verdrag in Nederland. Een van de verplichtingen die voortvloeit uit de ondertekening van het UNESCO Verdrag is het samenstellen van een inventaris van immaterieel erfgoed. In Nederland is gekozen voor een bottom-up procedure, waarvoor dragers/beoefenaars zelf hun immaterieel erfgoed voordragen.

## **Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland**

De Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is een middel om dragers/beoefenaars van immaterieel erfgoed te helpen in de borging van hun erfgoed. Het gaat om immaterieel erfgoed dat in Nederland beoefend wordt.

Immaterieel erfgoed in Nederland wordt zichtbaar gemaakt in drie kringen:

Het *Netwerk Immaterieel Erfgoed*: alle dragers/beoefenaars kunnen hun immaterieel erfgoed simpel zelf aanmelden via de website [www.immaterieelerfgoed.nl](http://www.immaterieelerfgoed.nl). Het doel is het zichtbaar maken van het immaterieel erfgoed in Nederland.

Een deel van het Netwerk wil aan actieve borging van het immaterieel erfgoed doen en kennis uitwisselen met andere immaterieel erfgoeddraggers. Hiervoor is er de mogelijkheid om een erfgoedzorgplan te maken om het immaterieel erfgoed te borgen voor de toekomst. Zij kunnen hun immaterieel erfgoed bij laten schrijven in de *Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland*. Een onafhankelijke Toetsingscommissie toetst of de voordrachten aan de criteria voldoen.

Een kleinere kring daarbinnen wordt gevormd door immaterieel erfgoedgemeenschappen die een inspirerende manier van borging van immaterieel erfgoed hebben gevonden, die als inspiratie kan dienen voor anderen. Zij kunnen zich aanmelden aan het *Register van inspirerende voorbeelden van borging*.

### **Erfgoedzorg**

Voor de Inventaris maken de dragers/beoefenaars een erfgoedzorgplan waarmee ze hun immaterieel erfgoed in kaart brengen (wat doen ze, wie zijn er allemaal bij betrokken, hoe is de traditie in de loop van de tijd veranderd/aangepast aan de tijd) en kijken ze welke knelpunten ze ervaren in de overdracht van hun erfgoed naar volgende generaties. Deel van het erfgoedzorgplan zijn concrete acties om die knelpunten (stukje bij beetje) op te lossen. Het Kenniscentrum biedt hierbij waar nodig ondersteuning, zowel voor als na plaatsing op de Inventaris, onder meer door het aanbieden van trainingen om de dragers/beoefenaars te versterken in de zorg voor hun immaterieel erfgoed.

### **Wat betekent bijschrijving in de Inventaris?**

Bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is geen erkenning; het is een onderkenning dat het immaterieel erfgoed zorg behoeft en een gemeenschap zich daarvoor wil inzetten. Er is geen subsidie aan verbonden.

Het geeft aan dat een erfgoedgemeenschap zich actief en bewust inzet voor de toekomst van haar immaterieel erfgoed. Het draagt bij aan bewustzijn van het belang van deze traditie binnen en buiten de gemeenschap. Het heeft te maken met gezien worden, met herkenning en met trots. Doorgaans zijn er honderden vrijwilligers bij betrokken die zich belangeloos inzetten en zonder subsidie al jaren met heel veel plezier werken aan een vorm van immaterieel erfgoed.

### **UNESCO Lijsten en de Inventaris**

In de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland staat immaterieel erfgoed van dragers/beoefenaars in Nederland. Het is géén UNESCO lijst. Een inventaris immaterieel erfgoed is een verplichting die bij ondertekening van het UNESCO Verdrag hoort.

UNESCO heeft drie lijsten van immaterieel erfgoed, daarop staat immaterieel erfgoed uit de hele wereld. Alleen landen kunnen immaterieel erfgoed voordragen voor plaatsing op deze UNESCO lijsten. Het Ambacht van molenaar is als eerste traditie uit Nederland geplaatst op de Representatieve Lijst van Immaterieel Erfgoed van de Mensheid.

Immaterieel erfgoed kan nooit werelderfgoed zijn. Het Werelderfgoedverdrag uit 1972 is een andere dan het Immaterieel Erfgoedverdrag uit 2003. Bij werelderfgoed gaat het om gebouwd of natuurlijk erfgoed.

### **Benieuwd naar Immaterieel Erfgoed in Nederland en de Inventaris?**

Kijk op [www.immaterieelerfgoed.nl](http://www.immaterieelerfgoed.nl).